

JAARVERSLAG 2016 & JAARPLAN 2017

Colofon

Rekenkamer Den Haag

Leden

De heer Watze de Boer, voorzitter
Mevrouw Pauline Reeuwijk
De heer Wicher Schönau

Medewerkers stafbureau

Arjan Wiggers (secretaris)
Thijs Bosma (onderzoeker)
Coen Eisma (onderzoeker)
Leonie van der Plas (onderzoeker)
Rutger Smit (onderzoeker)
Ruud Stienissen (stagiair)

Contactgegevens

Rekenkamer Den Haag
Postbus 19157
2500 CD Den Haag
T: 070 353 2048

Bezoekadres

Stadhuis Gemeente Den Haag
Spui 70
2511 BT Den Haag

Datum

31 maart 2017

Fotografie

Foto omslag: Nationale beeldbank / Swiers

Ontwerp

Studio Buffalo
Fenêtre BV

Copyright

De informatie, inclusief beeldmerken, logo's en fotomateriaal zijn wettelijk beschermd. Niets uit de teksten of grafische voorstellingen uit het jaarverslag van Rekenkamer Den Haag mag zonder schriftelijke toestemming van Rekenkamer Den Haag worden verspreid en/ of verveelvoudigd. Gebruik van de informatie voor persoonlijke doeleinden is toegestaan. Citeren is alleen toegestaan met bronvermelding.

REKENKAMER DEN HAAG

JAARVERSLAG 2016 &
JAARPLAN 2017

Jaarverslag 2016 & Jaarplan 2017

RIS 296629

VOORWOORD

2016 stond voor de rekenkamer in het teken van het uitbrengen van onze meerjarenstrategie. Onderdeel hiervan vormde een door ons gewenste uitbreiding van het budget. Het werd duidelijk dat de raad wel voelde voor een uitbreiding in twee stappen maar niet voor de door ons voorgestelde omvang. In een motie die op een significante steun van de raad kon rekenen werd het college verzocht dekking te vinden in de begroting van 2017 e.v. voor de helft van de door ons gewenste uitbreiding.

Toen het college na de zomer aangaf geen dekking te hebben kunnen vinden werd bij de begrotingsbehandeling door enkele partijen alsnog een amendement ingediend om voor de uitbreiding en bijbehorende dekking zorg te dragen. Hoewel dit amendement helaas niet unaniem werd aangenomen kon het toch rekenen op een substantiële meerderheid van de raad bestaande uit zowel oppositie als coalitiepartijen.

Uiteraard zijn wij blij met de structurele uitbreiding waardoor wij in staat zijn om in ieder geval een flink deel van onze ambities waar te maken. Hiermee krijgen wij de ruimte om een breder deel van het gemeentelijk domein structureel mee te nemen in het onderzoeksprogramma. Ook zal de rekenkamer de raad op meer verschillende manieren kunnen ondersteunen, onder meer door consequenter aandacht te geven aan de navolging van rekenkameronderzoeken en raadsbesluiten naar aanleiding van onderzoeken. Onze concrete voornemens voor het komende jaar leest u in het tweede deel 'jaarplan 2017' van dit document.

Wat wij in 2016 hebben gedaan, wat daarmee is bereikt en wat dit heeft gekost leest u in het eerste deel 'Jaarverslag 2016' van dit document.

Tot slot een woord van dank aan allen die binnen de gemeentelijke organisatie, maar ook daar buiten, werkzaam zijn voor hun bereidwillige medewerking, zonder welke ons werk niet mogelijk zou zijn geweest. In het bijzonder zijn wij de inwoners van Den Haag erkentelijk die bij ons onderzoek naar de toegang tot de Wmo in groten getale hebben meegedaan aan onze enquête hierover.

Watze de Boer

Voorzitter

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4
Jaarverslag 2016	6
1 Wat hebben we gedaan?	7
2 Wat hebben we bereikt?	13
3 Wat heeft het gekost?	15
Jaarplan 2017	17
4. Wat willen we bereiken?	18
5. Wat gaan we daarvoor doen?	20
6. Wat gaat dat kosten?	24

JAARVERSLAG 2016

Inleiding

De Rekenkamer Den Haag brengt verslag uit van de activiteiten in 2016. Wij leggen hiermee verantwoording af over ons handelen en geven inzicht in de manier waarop we de door ons ter beschikking gestelde middelen hebben besteed. In de hierna volgende hoofdstukken zijn de activiteiten nader uitgewerkt, waarbij het volgende stramien wordt gevolgd:

- Wat hebben we gedaan?
- Wat hebben we daarmee bereikt?
- Wat heeft het gekost?

1 WAT HEBBEN WE GEDAAN?

In onderstaande tabel hebben wij de geplande activiteiten uit het jaarplan 2016 opgenomen en geven wij in het kort aan in hoeverre deze zijn uitgevoerd. Na de tabel volgt een toelichting op de afzonderlijke onderwerpen.

Geplande activiteit uit het jaarplan 2016	Planning	Stand van zaken	Toelichting
Onderzoek Toegang tot Maatschappelijke ondersteuning	4 ^e kwartaal 2016	Gepubliceerd op 24 februari 2017 (RIS296318)	Extra doorlooptijd vanwege privacywetgeving
Vervolgonderzoek naar de Sociale wijkzorgteams	Afhankelijk van ter beschikkingstelling van de benodigde middelen	Niet uitgevoerd	Onderzoek op verzoek van de raad was niet uit te voeren binnen het bestaande budget
Vervolgonderzoek Subsidies (2 delen)	Publicatie deel I: 4 ^e kwartaal 2016 Publicatie deel II: 2 ^e kwartaal 2017	Het 1 ^e en 2 ^e deel zijn samengevoegd. Planning publicatie deel I en II 2 ^e kwartaal 2017	Op basis van de uitkomsten het eerste deel van het onderzoek is besloten beide delen samen te voegen
Oriëntatie en start onderzoek Economisch beleid	Onderzoeksopzet 4 ^e kwartaal 2016	Oriëntatie in uitvoering	Stage-onderzoek uitgevoerd van sep 2016 tot en met feb 2017, onderzoeksopzet volgt in 2 ^e kwartaal 2017
Symposium	Symposium in het 4 ^e kwartaal 2017	Symposium over Open & big data op 20 maart 2017	Verzet vanwege werkzaamheden in het 4 ^e kwartaal van 2017
Oriëntatie Exploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex	Afronding in het 2 ^e kwartaal van 2016	Oriëntatie in uitvoering	Het college gaat de exploitatieplannen in 2017 actualiseren
Monitoren opvolging Schuldhulpverlening	Gedurende 2016	Reactie op beleidsplan gepubliceerd op 26 mei 2016 (RIS 294217)	Uitgevoerd conform jaarplan
Monitoren opvolging Verbonden partijen	Gedurende 2016	Publicatie brief op 5 juli 2016 (RIS 294694) en publicatie brief op 12 oktober 2016 (RIS 295262)	Uitgevoerd conform jaarplan

Tabel 1 Stand van zaken geplande activiteiten uit het Jaarplan 2016

Onderzoek toegang tot maatschappelijke ondersteuning

De maatschappelijke ondersteuning is één van de drie taken die met de decentralisaties per 1 januari 2015 overgedragen is aan gemeenten. Eerder onderzocht de rekenkamer de voorbereiding op de decentralisatie van de jeugdzorg (juli 2014) en de voorwaarden voor een doeltreffend en doelmatig functioneren van Sociale wijkzorgteams ('Op eigen kracht', oktober 2015). In 2016 heeft de rekenkamer een onderzoek uitgevoerd naar de toegang tot maatschappelijke ondersteuning (publicatie februari 2017).

In de onderzoeksopzet ging de rekenkamer er vanuit dat zij op basis van de gemeentewet op persoonsniveau toegang heeft tot de dossiers. De wet bescherming persoonsgegevens en de gemeentewet blijken op dit punt echter tegenstrijdige bepalingen te bevatten. Uit het oogpunt van zorgvuldigheid heeft de rekenkamer ervoor gekozen een enquête uit te voeren waarbij de geënquêteerde expliciet toestemming aan de rekenkamer kon geven voor inzage in het dossier. Door deze gewijzigde aanpak is de doorlooptijd van het onderzoek toegenomen.

De rekenkamer concludeert dat de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan de wettelijke en beleidsmatige vereisten en uitgangspunten voor de toegang tot maatschappelijke ondersteuning te weinig gericht is op doeltreffendheid en dat de gemeente hiermee onvoldoende rechtszekerheid en rechtsgelijkheid biedt voor haar burgers.

Dit onderzoek is op 24 februari 2017 gepubliceerd. De rekenkamer heeft met de publicatie ook een raadsvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Het rapport zal in maart worden behandeld in de raadscommissie samenleving en daarna aan de orde komen in de gemeenteraad.

Vervolgonderzoek Sociale Wijkzorgteams

In oktober 2015 publiceerde de rekenkamer een onderzoek naar het functioneren van de Sociale Wijkzorgteams. De rekenkamer concludeerde dat de opzet en implementatie van Sociale Wijkzorgteams kansen biedt voor een doeltreffend en doelmatig functioneren, maar dat er niet aan alle voorwaarden voor het doeltreffend en doelmatig functioneren wordt voldaan. Zo ontbrak het aan een leerinfrastructuur en waren twee belangrijke pijlers (vroegsignalering en eigen kracht) voor de Sociale Wijkzorgteams onvoldoende uitgewerkt. Bij de behandeling in de raadscommissie gaf het college aan dat de onderzochte situatie inmiddels achterhaald was, waarop de raad besloot, naast het overnemen van de aanbevelingen, de rekenkamer te vragen een vervolg onderzoek uit te laten voeren. Op 15 januari heeft de rekenkamer een voorstel voor een vervolgonderzoek voorgelegd aan de gemeenteraad, waarbij aangegeven is dat op korte termijn uitvoering van een dergelijk onderzoek (naast het lopende onderzoeksprogramma) alleen mogelijk zou zijn met een verhoging van het budget. Dit verzoek is door de gemeenteraad niet gehonoreerd. Wel heeft de gemeenteraad de toezegging van het college gekregen dat het college zelf een vervolgonderzoek uit zal voeren naar het functioneren van de Sociale wijkzorgteams. Het college heeft de uitkomsten van dit onderzoek in een brief aan de gemeenteraad doen toekomen op 24 januari 2017 (RIS 296156).

Vervolgonderzoek subsidies

In februari 2016 heeft de rekenkamer een onderzoeksopzet gepubliceerd voor een vervolgonderzoek subsidies, in navolging van het rekenkameronderzoek naar subsidies dat in 2011 werd gepubliceerd ('Van uitgaven naar uitkomsten'). De gemeente heeft sindsdien en naar aanleiding van dit onderzoek veel veranderingen en verbeteringen doorgevoerd. De rekenkamer heeft als doel met dit onderzoek opnieuw het door de gemeente gevoerde subsidiebeleid in kaart te brengen, waarbij zowel de opvolging ten aanzien van het raadsbesluit wordt gemonitord als de actuele stand van zaken ten aanzien van een doeltreffende en doelmatige subsidieverstrekking onderzocht wordt. De beoogde opzet en planning zijn tijdens de uitvoering van het onderzoek aangepast. Oorspronkelijk was het doel twee afzonderlijke publicaties over dit onderwerp te verzorgen; een algemene beoordeling van de subsidieverstrekking en een deel met gevalstudies. De rekenkamer heeft uiteindelijk besloten tot één publicatie, omdat voor een volledige beoordeling van de subsidieverstrekking de bevindingen uit gevalstudies noodzakelijk bleken te zijn. De publicatie verschijnt voor de zomer van 2017.

Oriëntatie en start onderzoek Economisch beleid

In 2016 is de rekenkamer gestart met een oriënterend onderzoek naar het 10.000 banenplan, als onderdeel van het economisch beleid van de gemeente. De oriëntatie wordt uitgevoerd in het kader van een stageopdracht. De rekenkamer verwacht in het tweede kwartaal van 2017 een onderzoeksopzet te publiceren naar aanleiding van deze oriëntatie. De start van de uitvoering van het onderzoek is gepland vanaf de tweede helft van 2017.

Symposium over Open & big data

Jaarlijks organiseert één van de G4-rekenkamers een symposium over een actueel onderwerp dat relatie heeft met het werk van rekenkamers. Na Rotterdam in 2015 heeft de Haagse rekenkamer op zich genomen een symposium te organiseren. In 2016 hebben we dit voorbereid door het onderwerp te bepalen en inhoudelijk uit te werken. In de uitwerking is het onderwerp verschoven van het oorspronkelijke 'monitoren' naar het specifiekere ingaan op de betekenis van open data en big data voor het werk van rekenkamers. Het symposium vond plaats op 20 maart 2017 in het Haagse Stadhuis.

Oriëntatie Exploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex

Sinds 2016 voert de rekenkamer een oriëntatie uit naar de exploitatie van het Onderwijs- en Cultuurcomplex (OCC). Deze oriëntatie loopt ook in 2017 door. De rekenkamer wil zicht krijgen op de effecten van de bouw op de exploitatie van het complex en de daarmee gepaard gaande risico's en beheersmaatregelen. De rekenkamer volgt hierbij de informatievoorziening over het OCC aan de gemeenteraad, waarbij met name informatie over de (herziene) exploitatie een belangrijke bron is. De oorspronkelijke planning voor deze oriëntatie is als gevolg van de vertraging in de ontwikkeling van het OCC aangepast. Naar verwachting zal de oriëntatie in 2017 worden afgerond. De rekenkamer zal wanneer dit van toepassing is de raad informeren over bevindingen. Naar aanleiding van de oriëntatie beslist de rekenkamer of zij een onderzoek naar de exploitatie zal uitvoeren.

Monitoren opvolging onderzoek Schuldhulpverlening

In reactie op het nieuwe beleidsplan voor schuldhulpverlening van de gemeente heeft de rekenkamer de gemeenteraad een brief gestuurd (RIS 294217, 26 mei 2016). Deze brief is meegenomen in de bespreking van het beleidsplan in de commissie samenleving van 14 september 2016. In de paragraaf 'wat hebben we bereikt' wordt nader ingegaan op de navolging van het onderzoek schuldhulpverlening.

Onderzoek Verbonden partijen en monitoren opvolging

Op 6 januari 2016 publiceerde de rekenkamer het onderzoek 'Moeite met afstand', een onderzoek naar verbonden partijen van de gemeente Den Haag. Deze publicatie is opgenomen in het jaarverslag 2015. De rekenkamer heeft in 2016 twee brieven gepubliceerd over de uitvoering die het college geeft aan het raadsbesluit naar aanleiding van het onderzoek naar verbonden partijen 'Moeite met afstand'. In de paragraaf 'Wat hebben wij bereikt' gaan wij nader in op de opvolging van dit onderzoek.

Spreiding onderzoeksthema's

De rekenkamer streeft in haar onderzoeksprogramma naar een evenwichtige spreiding en heeft de beleidsprogramma's van de gemeente daarvoor verdeeld in drie hoofthema's: 'Mens', 'Stad' en 'Bestuur en informatie'. Het thema 'Mens' beslaat het sociaal domein, onderwijs, sport en zaken als de wijkaanpak en dienstverlening aan burgers. Binnen dit thema wordt nadrukkelijk aandacht geschonken aan de nieuwe taken in het kader van de decentralisaties in het sociale domein. 'Stad' staat voor onder meer ruimtelijke ordening, verkeer, veiligheid, openbare orde, economie en milieu. Onder het thema 'Bestuur en informatie' vallen onderwerpen als de informatievoorziening aan de raad, de begrotings- en verantwoordingscyclus, gemeentelijke financiën en het toezicht op de gemeentelijke accountantsdienst. In onderstaand overzicht is opgenomen welke onderzoeken er binnen de drie thema's zijn gerealiseerd.

Thema	Gerealiseerd
Mens	'Over de drempel, onderzoek naar de toegang tot maatschappelijke ondersteuning' (2016/2017)
	Monitoring 'Een streep door de rekening, onderzoek schuldhulpverlening' (brief)
Stad	Oriëntatie economisch beleid (nog niet gepubliceerd)
Bestuur en informatie	Monitoring 'Moeite met afstand, onderzoek verbonden partijen' (2 brieven)
	Vervolgonderzoek subsidies (nog niet gepubliceerd).
	Vorbereiding symposium open data & big data (20 maart 2017)

Tabel 2 Spreiding onderzoeken

Meerjarenstrategie 2017-2020 en uitbreiding budget rekenkamer

In maart 2016 publiceerde de rekenkamer een meerjarenstrategie voor de jaren 2017 – 2020; ‘Onderzoek waarop u kunt rekenen’ (RIS 294215). Met de meerjarenstrategie geeft de rekenkamer inzicht in de doelen voor de rekenkamer en de wijze waarop we daaraan invulling willen en kunnen geven. De rekenkamer wil zich verder ontwikkelen tot een rekenkamer waar de raad op kan rekenen en die de raad optimaal kan benutten om zijn kaderstellende en controlerende rol in te vullen. Belangrijke doelen zijn het vergroten van het bereik van rekenkameronderzoek, zodat (vrijwel) alle beleidsprogramma’s uit de begroting binnen een periode van 5 jaar betrokken worden bij een onderzoek en het versterken van de rol van de rekenkamer als ondersteuner van de gemeenteraad. Voor dat laatste wil de rekenkamer meer inzetten op kleinere onderzoeken/producten gericht op de actualiteit en tevens meer aandacht besteden aan de opvolging van raadsbesluiten naar aanleiding van rekenkameronderzoeken.

Deze meerjarenstrategie is op 31 maart aangeboden aan het presidium van de gemeenteraad en vervolgens op 19 mei door het presidium doorgeleid naar de raadscommissie bestuur. Om de in de meerjarenstrategie beschreven opgave te kunnen realiseren heeft de rekenkamer tevens de gemeenteraad een verzoek gedaan voor uitbreiding van het budget. Tijdens de raadsvergadering over de gemeentebegroting voor 2017-2020 heeft de gemeenteraad per amendement besloten het budget van de rekenkamer in twee stappen structureel te verhogen. Met dit besluit krijgt de rekenkamer de mogelijkheid een deel van de in de meerjarenstrategie geschetste opgaven tot uitvoering te brengen.

Activiteiten leden rekenkamer

De voorzitter van de rekenkamer wordt geacht zijn functie in 12 uur per week te vervullen, voor de leden is dat 8 uur per week. Zij besteden het grootste gedeelte van hun tijd aan overleg en werkzaamheden voor de opzet, begeleiding, publicatie en behandeling van onderzoeksprojecten.

In 2016 hebben zij elf maal een reguliere rekenkamervergadering gehouden. De leden woonden daarnaast relevante raads(commis)sie)vergaderingen en werkconferenties bij. Ook wordt er met directeuren / voorzitters van andere rekenkamers, zoals de G4 en Algemene Rekenkamer, periodiek overleg gevoerd. De voorzitter besteedt verder tijd aan de interne organisatie van de rekenkamer.

Overige activiteiten

De rekenkamer legde op 13 juli een werkbezoek af aan de Rotterdamse baan, waar een toelichting werd gegeven op de ontwikkeling van deze nieuwe ontsluitingsroute en de gevolgen daarvan voor de ontwikkeling van het voormalig bedrijventerrein de Binckhorst.

2 WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De rekenkamer wil zicht hebben op de effectiviteit van haar handelen. Dragen de producten van de rekenkamer daadwerkelijk bij aan het verbeteren van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur? In dit hoofdstuk gaan we het volgende na:

- In hoeverre zijn de raadsvoorstellen bij publicaties van de rekenkamer over genomen door de raad?
- Hoe staat het met de uitvoering van de raadsbesluiten naar aanleiding van rekenkamerrapporten?

De rekenkamer volgt voor alle in de afgelopen jaren afgeronde onderzoeken in hoeverre het college uitvoering geeft aan de raadsbesluiten die zijn genomen naar aanleiding van een rekenkameronderzoek. In 2016 zijn twee onderwerpen waarnaar wij eerder onderzoek hebben gedaan, uitgebreid in de gemeenteraad aan de orde geweest; de gemeentelijke schuldhelpverlening en het beleid inzake verbonden partijen.

Opvolging Verbonden partijen

Op 6 januari 2016 publiceerde de rekenkamer haar rapport 'Moeite met afstand' over de sturing door de gemeente Den Haag op de doelrealisatie en beheersing van de risico's van deelname aan verbonden partijen. Op 11 februari 2016 nam de raad het geamendeerde raadvorstel met algemene stemming aan, waarbij een groot deel van de aanbevelingen wordt overgenomen.

Op 26 april 2016 zond de wethouder Financiën aan de raad een brief over de wijziging van de governancestructuur voor de CV/BV's Vroondaal (RIS 294071). Op verzoek van de commissie bestuur analyseerde de rekenkamer in hoeverre de wijziging van de governancestructuur van Vroondaal in overeenstemming was met (de betreffende onderdelen van) het raadsbesluit naar aanleiding van ons onderzoek 'Moeite met afstand'. De uitkomsten van deze analyse zonden wij op 5 juli 2016 aan de commissie bestuur (RIS 294694). De rekenkamer constateerde onder meer dat in de nieuwe governancestructuur nog steeds sprake is van een verstrengeling van opdrachtgevers- en eigenaarsrollen en dat het college ondanks het verzoek van de raad hiertoe niet toelicht waarom ambtenaren in deze structuur een bestuursfunctie blijven vervullen. Ook bleek ondermeer dat het college in de brief over de nieuwe governancestructuur geen oplossing biedt voor de in ons onderzoek aangetoonde onbeperkte bevoegdheid van de bestuurder van Vroondaal. De brief is opgenomen op de lijst ingekomen stukken van de commissie bestuur van 7 september 2016 en daar zonder verdere behandeling afgedaan.

Op 12 oktober 2016 zond de rekenkamer een uitgebreid overzicht van de opvolging van het raadsbesluit naar aanleiding van het onderzoek aan de rekeningencommissie

(RIS 295262). In deze brief constateerde de rekenkamer dat op het moment van schrijven geen van de punten uit het raadsbesluit (volledig) was uitgevoerd door het college. De brief is opgenomen op de lijst ingekomen stukken van de commissie bestuur van 26 oktober 2016 en daar zonder verdere behandeling afgedaan.

Opvolging onderzoek Schuldhulpverlening

De rekenkamer heeft in 2015 onderzoek gedaan naar de schuldhulpverlening door de gemeente. Op 17 december 2015 heeft de gemeenteraad naar aanleiding van de conclusies en aanbevelingen uit ons rapport een raadsvoorstel aangenomen waarmee het college wordt opgedragen op vijf onderdelen verbeteringen door te voeren in de uitvoering van de schuldhulpverlening. Voorafgaand aan het raadsbesluit gaf het college aan, in een brief aan de commissie Samenleving, deze aanbevelingen uit te zullen werken onder meer in het beleidsplan Schuldhulpverlening. De raadscommissie samenleving sprak op 14 september 2016 over dit nieuwe beleidsplan. Voorafgaand aan deze behandeling heeft de rekenkamer de gemeenteraad een brief gestuurd met een reactie op het beleidsplan (RIS 294217, 26 mei 2016). Het college werkt in het beleidsplan veel aanbevelingen uit. Een mogelijk navolgingsonderzoek door de rekenkamer kan in de toekomst uitwijzen in hoeverre het beleid daadwerkelijk effectief is gebleken en tegemoetkomt aan het raadsbesluit naar aanleiding van het rekenkamerrapport 'Een streep door de rekening'. De brief is betrokken bij de bespreking van het raadsvoorstel voor het beleidsplan schuldhulpverlening 2016-2019.

3 WAT HEEFT HET GEKOST?

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2016 (oorspronkelijk)	Begroting 2016 (gewijzigd)	Realisatie 2016
Personeelskosten ambtelijke staf	294	302	292
Honorering leden rekenkamer	69	69	69
Inhuur	43	43	53
Overheadkosten (huisvesting, werkplek, etc.)	89	90	94
Diversen	24	24	16
Totaal	519	528	524
Resultaat			4

Tabel 3 Financieel overzicht 2016

De oorspronkelijke begroting bedroeg € 519.000 en is gedurende het jaar verhoogd naar € 528.000 (betreft een budgetneutrale begrotingswijziging die gemeentebreed is doorgevoerd in verband met de invoering van het individueel keuzebudget per 1 januari 2017). Het eindresultaat bedraagt € 4.000. Dit is minder dan 1 procent van de begroting. Conform de verordening neemt de rekenkamer het resultaat (tot maximaal 10% van de omvang van de begroting) mee naar 2017.

Toelichting per post

De *Personeelskosten ambtelijke staf* zijn (vrijwel) conform de oorspronkelijke begroting, maar lager dan de gewijzigde begroting vanwege opgenomen ouderschapsverlof. De onderuitputting is voor een deel benut voor de overbesteding op de post inhuur derden.

Honorering leden rekenkamer: de realisatie is conform begroting.

Inhuur: ten behoeve van een aantal (onderzoeks-) activiteiten is gebruik gemaakt van inhuur van derden (zie tabel 4). Ter dekking van de overbesteding is de ruimte benut die ontstond door onderuitputting van de posten personeelskosten en diversen (zie hierna).

Inhuur tbv onderzoek (bedragen x € 1.000)	
Tijdelijke inhuur onderzoeker (onderzoek subsidies / 9 mnd)	44
Uitbesteding usability onderzoek (ihkv onderzoek toegang Wmo)	9
Totaal	53

Tabel 4 Inhuur

De *Overheadkosten* betreffen de huisvestingskosten, inclusief de inrichting van de werkplekken en dienstverleningsovereenkomsten voor ICT, financiën, betalingen en personeelszaken. Deze post is hoger dan de begroting uitgevallen als gevolg van een extra werkplek die nodig was vanwege de tijdelijke inhuur van een extra onderzoeker.

Onder *Diversen* vallen de lasten voor opleidingen, lidmaatschappen, drukkosten, onkostendeclaraties van de staf, lasten voor bijeenkomsten en catering en aanschaf van kantoorbenodigdheden. De gerealiseerde lasten zijn lager dan begroot, vooral omdat er minder drukkosten zijn gerealiseerd dan in voorgaande jaren (publicaties van onderzoeken). Het positieve resultaat is ingezet voor extra inhuur van een onderzoeker (zie tabel 4).

Onderzoeksdagen

In het jaarverslag rapporteert de rekenkamer ook over het aantal bestede onderzoeksdagen (intern) voor gepubliceerde en lopende onderzoeken. In tabel 5 is het aantal onderzoeksdagen per onderzoek weergegeven voor 2016 en het totaal aantal dagen dat is besteed (inclusief besteedde dagen in 2015).

Onderzoek	Dagen in 2016	Dagen totaal
Onderzoek Toegang tot Maatschappelijke ondersteuning	224	259
Vervolgonderzoek Subsidies	147	159
Vervolgonderzoek naar de Sociale wijkzorgteams (niet uitgevoerd)	2	2
Oriëntatie en start onderzoek Economisch beleid (stagiair)	25	25
Oriëntatie Exploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex	5	5
Monitoren opvolging Schuldhulpverlening	4	4
Monitoren opvolging Verbonden partijen	13	13

Tabel 5 Onderzoeksdagen

JAARPLAN 2017

Inleiding

De rekenkamer is, evenals de gemeenteraad, de burgemeester en het college, een in de gemeentewet vastgelegd bestuursorgaan. De rekenkamer is onafhankelijk en onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur (college, burgemeester en gemeenteraad) gevoerde bestuur. Het doel van de rekenkamer is, conform de toelichting bij de wet, de controlerende (en kaderstellende) rol van de raad te versterken en de aandacht voor met name de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid bij het bestuur te vergroten. De producten van de rekenkamer zijn tevens bedoeld als aanknopingspunt voor het gemeentebestuur om rekenschap af te leggen aan de burgers.

Onze missie is:

Het door middel van onafhankelijk en objectief onderzoek beoordelen van het door de gemeente Den Haag gevoerde bestuur met als doel het functioneren van de gemeente te verbeteren en de publieke verantwoording daarover te versterken.

In de hierna volgende hoofdstukken zijn de geplande activiteiten nader uitgewerkt. Omdat we in het jaarplan vooruitkijken is de volgorde hier omgewisseld ten opzichte van het jaarverslag en kijken we eerst naar onze ambities en daarna naar de praktische uitwerking daarvan in 2017:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat gaat dat kosten?

4. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

In 2016 heeft de rekenkamer een meerjarenstrategie voor de jaren 2017-2020 opgesteld. In de meerjarenstrategie hebben we de volgende ambities geformuleerd.

1. Het vergroten van het bereik van de rekenkameronderzoeken naar het gevoerde beleid, zodat in de periode 2016 - 2020 vrijwel alle beleidsprogramma's uit de begroting aan bod zijn geweest. Om dit te bereiken worden circa vier onderzoeken per jaar uitgevoerd;
2. Het uitvoeren van gemiddeld drie (kleinere) onderzoeken per jaar naar het voorgenomen beleid. Deze onderzoeken zijn ondersteunend voor de kaderstellende en controlerende rol van de raad en gericht op actuele dossiers en besluitvormingsmomenten;
3. Het structureel monitoren van de opvolging van de raadsbesluiten naar aanleiding van de aanbevelingen van de rekenkamer en het hierover informeren van de raad. In dat kader voeren wij gemiddeld één opvolgingsonderzoek per jaar uit, waarin we ook inhoudelijk beoordelen of het raadsbesluit volledig is uitgevoerd;
4. Het vergroten van de kwaliteit en het verminderen van de kwetsbaarheid van de organisatie.
5. Het meer betrekken van informatie van andere gemeenten en overheidsinstanties in het onderzoek;
6. Het periodiek verrichten van onderzoek naar taken die door de gemeente op afstand zijn geplaatst en waar de gemeenteraad minder zicht op heeft;
7. Het op professionele wijze invulling geven aan de wettelijke toezichtsrol van de rekenkamer op de gemeentelijke accountantsorganisatie.

Deze ambities vormen de basis voor de jaarplannen die de rekenkamer opstelt.

In de meerjarenstrategie is een globale verdeling van onderzoeken voor de komende jaren opgenomen, waarbij een volledige spreiding over de (huidige) begrotingsprogramma's is nagestreefd (tabel 6). De raad heeft besloten een deel van het benodigde budget om deze ambities volledig waar te kunnen maken toe te kennen. Het daadwerkelijk realiseren van deze planning wordt beïnvloed door de praktische en budgettaire mogelijkheden van de rekenkamer en door de invloed van actuele ontwikkelingen die tot andere prioritering kunnen leiden. De rekenkamer volgt daarvoor de politieke agenda en onderhoudt contacten met o.a. de gemeenteraad en maatschappelijke partijen. Tenslotte zijn de wettelijke kaders en de gemeentelijke verordening voor de rekenkamer leidend bij de uitvoering van haar werkzaamheden.

Thema	Onderzoeksthema	2016	2017	2018	2019	2020
Mens	Toegang tot de Wmo + opvolgingsonderzoek Opvolgingsonderzoek Sociale Wijkzorgteams Participatiewet - re-integratie Onderwijs Opvolgingsonderzoek Decentralisatie Jeugdzorg Bescherming privacy bij de decentralisaties Stadsdelen en wijkaanpak Armoede beleid	Onderzoek Opvolging	Onderzoek	Onderzoek Opvolging	Onderzoek Onderzoek	Opvolging Onderzoek
Stad	Doeltreffend- en doelmatigheid Economisch beleid Cultuur - bezuinigingen Omgevingswet, bezwaartermijnen Opvolgingsonderzoek Luchtkwaliteit (evt. in G4- verband) Duurzaamheid, leefbaarheid en groen Sociale woningbouw		Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek Opvolging	Onderzoek Onderzoek
Bestuur en informatie	Opvolgingsonderzoek Subsidies Opvolgingsonderzoek Digitale Veiligheid Wet Toezicht Accountantsorganisaties (2x) Metropoolregio Rotterdam Den Haag Gemeentelijk vastgoed Geheimhouding	Opvolging	Opvolging Wta	Onderzoek	Wta Onderzoek	Onderzoek

Tabel 6 Meerjarenstrategie onderzoeksthema's.

5. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

In dit hoofdstuk leggen we ons jaarplan vast voor 2017 en geven we een toelichting op de afzonderlijke producten die in het jaarplan zijn opgenomen. In het eerste kwartaal is één onderzoek gepubliceerd ('Over de drempel', zie de toelichting in hoofdstuk 1). Het onderzoek subsidies zal doorlopen tot en met het tweede kwartaal van 2017. Daarnaast is het voornemen drie nieuwe onderzoeken te starten, waaronder een onderzoek in het kader van onze rol als toezichthouder over de Gemeentelijke accountantsdienst. Het onderzoek naar de uitvoering van de participatiewet, zoals opgenomen in de meerjarenstrategie (zie tabel 6), is in het jaarplan voor 2017 nog niet opgenomen. De rekenkamer geeft eerst prioriteit aan het in samenwerking met de andere G4 rekenkamers uitvoeren van een onderzoek naar de maatschappelijke opvang. Ten slotte willen we een aantal kleinere producten realiseren (tabel7).

Product	Onderwerp	Datum
Onderzoek	'Over de drempel', toegang tot maatschappelijke ondersteuning.	Gepubliceerd 24 februari 2017.
Onderzoek	Vervolgonderzoek subsidies	Publicatie 2 ^e kw. 2017
Onderzoek	Maatschappelijke opvang (samenwerking G4 rekenkamers)	Start 2 ^e kw. 2017 / Publicatie 1 ^e kw. 2018
Onderzoek	Doeltreffendheid en doelmatigheid economisch beleid	Start 2 ^e kw 2017 / publicatie 2 ^e kw. 2018
Onderzoek	Wet toezicht accountantsorganisaties	Publicatie 4 ^e kw. 2017.
Oriëntatie	Exploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex (OCC)	Afronding p.m.
Oriëntatie	Bewonersparticipatie (evt. in combinatie met inrichting openbare ruimte)	Uitvoering in 2 ^e kw. 2017
Oriëntatie	Haagse hitte/aardwarmte centrale	Uitvoering in 3 ^e kw. 2017
Symposium	Open & big data	Symposium 1 ^e kw. 2017

Tabel 7 Producten 2017

Over de drempel, toegang tot maatschappelijke ondersteuning.

Het rapport 'Over de drempel, onderzoek naar de toegang tot maatschappelijke ondersteuning' is op 23 februari 2017 gepubliceerd en aangeboden aan de gemeenteraad. Voorafgaand aan de publicatie organiseerde de rekenkamer een

werkbespreking voor raadsleden over de uitkomsten van het onderzoek. De behandeling van het rapport en het raadsvoorstel in de raadscommissie is voorzien in maart 2017.

Vervolgonderzoek subsidies (onderzoeksopzet RIS 291662)

In 2011 heeft de rekenkamer het onderzoek afgerond naar het functioneren van de gemeente Den Haag als subsidieverstreker. Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van forse bezuinigingen op het gemeentelijke subsidiebeleid en met het oog op de doeltreffendheid en doelmatigheid van gemeentelijke subsidies. Op basis van het rapport 'Van uitgaven naar uitkomsten' heeft de gemeenteraad door middel van een raadsbesluit in 2012 het college verzocht de aanbevelingen uit te voeren met als doel subsidies doeltreffender en doelmatiger te verstrekken.

Met dit vervolgonderzoek wil de rekenkamer voor de raad inzichtelijk maken in hoeverre de gemeente Den Haag ervoor zorgt dat de subsidies die ze verstrekt doeltreffend en doelmatig zijn. Het onderzoek bestaat uit twee delen. In het eerste en algemene deel wordt onderzocht of het college uitvoering heeft gegeven aan het raadsbesluit en het subsidiebeleid en het subsidie-instrumentarium doeltreffend en doelmatig zijn (opzet). In het tweede deel, de gevalstudies, wordt voor een deelselectie van de subsidies onderzocht of de gemeente in de praktijk (werking) inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid heeft.

De vastgestelde onderzoeksopzet is op 10 februari 2016 toegezonden aan de raad. De oorspronkelijke opzet ging uit van twee afzonderlijke publicaties voor de beide delen van het onderzoek. Tijdens de uitvoering van het onderzoek is besloten beide delen tegelijkertijd te publiceren omdat voor een volledige beoordeling van de subsidieverstrekking de bevindingen uit gevalstudies noodzakelijk bleken te zijn. Het onderzoek zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2017 worden gepubliceerd.

Maatschappelijke opvang (samenwerking G4 rekenkamers)

In 2014 liep de tweede fase af van het plan van aanpak van de G4-gemeenten en het Rijk tegen dakloosheid (2006-2014). In de evaluatie van deze aanpak constateert het Trimbos instituut dat de ambities om dakloosheid sterk terug te dringen zijn gehaald.¹ Met ingang van januari 2015 zijn gemeenten in het kader van de Wmo 2015 geheel verantwoordelijk geworden voor maatschappelijke opvang en het beschermd wonen. Er zijn aanwijzingen dat de afgelopen jaren de groep mensen die mogelijk een beroep moet doen op voorzieningen voor opvang en/of beschermd wonen in omvang is toegenomen qua samenstelling is veranderd. De G4-rekenkamers hebben besloten in 2017 ieder een onderzoek uit te willen voeren naar het gemeentelijk beleid bij maatschappelijke opvang. De samenwerking tussen de G4-rekenkamers zal in ieder geval bestaan uit het in onderlinge samenwerking opstellen van de onderzoeksopzet en het gelijker tijd publiceren van de resultaten. De verwachte publicatie van dit onderzoek is rond de jaarwisseling 2017/18.

¹ *Het kan dus, Een doorbraak in het Nederlandse dakloosheidsbeleid. Evaluatie Plan van aanpak maatschappelijke opvang in de vier grote steden, 2006-2014, p. 6. In de eerste fase van het Pva werden alle gestelde doelen gehaald, in de tweede fase lukte dit ten dele.*

Oriëntatie en start onderzoek Economisch beleid

In 2016 is de rekenkamer gestart met een oriëntatie naar het Economisch beleid van de gemeente. Dit thema heeft hoge prioriteit gekregen omdat het in de afgelopen jaren niet eerder onderzocht is en omdat dit thema door een groot aantal raadsfracties is aangedragen. De rekenkamer voert deze oriëntatie uit in samenwerking met een stagiair. De oriëntatie richt zich op het 10.000 banenplan van het college. Hierbij wordt een analyse gemaakt van de beleidstheorie van het banenplan en de onderliggende strategische agenda's. Met de keuze voor dit thema wordt in het onderzoek ook de vraag betrokken in hoeverre het economisch beleid gericht is op het terugdringen van de werkloosheid in de gemeente Den Haag en in hoeverre (beleidstheoretische) aannames die ten grondslag liggen aan het economische beleid onderbouwd en realistisch zijn.

Na afloop van de oriëntatie zal de rekenkamer een definitieve keuze maken welk thema onderwerp van onderzoek wordt en hiervoor een onderzoeksopzet opstellen. De verwachting is dat de onderzoeksopzet in het tweede kwartaal aan de raad kan worden toegezonden, waarna het rekenkameronderzoek zal starten.

Wet toezicht accountantsorganisaties

De Rekenkamer Den Haag heeft op grond van de Gemeentewet en de Wet toezicht accountantsorganisaties (WTA) de taak toezicht uit te oefenen op de Gemeentelijke Accountantsdienst (GAD). Deze doorlopende toezichtstaak is verbonden aan de wettelijke controletaken van de accountant, bijvoorbeeld de controle van de concernjaarrekeningen. Het toezicht is gericht op de kwaliteitsbeheersing bij uitvoering van deze wettelijke taken. Het vorige WTA onderzoek werd door de rekenkamer uitgevoerd in 2014 en richtte zich op het voldoen aan relevante wet- en regelgeving. Specifieke aandacht werd besteed aan de beoordeling door de GAD van de verschillenverklaringen bij drie (grote) grondexploitaties. In het onderzoek zijn geen afwijkingen van geldende regelgeving geconstateerd. De rekenkamer heeft daarom geen aanbevelingen gedaan. In 2017 zal de rekenkamer in dit kader een volgend periodiek onderzoek uitvoeren.

Oriëntaties

De rekenkamer heeft zich in de meerjarenstrategie 2017 – 2020 ten doel gesteld om, naast reguliere grote onderzoeken, meer aandacht te besteden aan het verbreden van kennis over het volledige beleidsdomein van de gemeente. En daarvoor jaarlijks enkele oriëntaties uit te voeren naar onderwerpen waar vooralsnog geen rekenkameronderzoek naar is uitgevoerd of naar voor de raad actuele thema's. In 2016 is de rekenkamer in dit kader begonnen met een oriëntatie / monitoring op het onderwerp 'exploitatie OCC' en in 2017 heeft de rekenkamer het voornemen oriëntaties uit te voeren naar bewonersparticipatie en de aardwarmtecentrale in Den Haag Zuidwest.

Exploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex (OCC)

De rekenkamer wil zicht krijgen op de effecten van de bouw op de exploitatie van het Onderwijs- en Cultuurcomplex dat de gemeente realiseert op het Spuiplein en de daarmee gepaard gaande risico's en beheersmaatregelen. Door de ontwikkelingen in het bouwproject is de oorspronkelijke planning te komen tot een publicatie in 2016 vervallen. De rekenkamer volgt de ontwikkelingen in het project en zal wanneer dit voor de besluitvorming relevant is de gemeenteraad informeren over haar bevindingen. Eventueel kan de rekenkamer besluiten naar aanleiding van deze oriëntatie een onderzoek uit te voeren naar (de exploitatie van) het OCC.

Oriëntaties Bewonersparticipatie en aardwarmte Den Haag Zuidwest.

In 2017 wil de rekenkamer een oriëntatie uitvoeren naar de bewonersparticipatie, waarbij mogelijk de inbreng door bewoners bij inrichting van de openbare ruimte specifieke aandacht krijgt. Een tweede oriëntatie richt zich op de deelname van de gemeente in de aardwarmtecentrale in Den Haag Zuidwest. De oriëntaties zullen in het tweede en derde kwartaal worden uitgevoerd. Naar aanleiding van een oriëntatie kan de rekenkamer besluiten tot het informeren van de raad over bevindingen of het vaststellen van een onderzoeksopzet voor een rekenkameronderzoek naar het betreffende onderwerp.

Symposium open en big data

Binnen het G4 rekenkamer-overleg is afgesproken bij toerbeurt jaarlijks een symposium te verzorgen. Dit na eerdere symposia die werden georganiseerd door de rekenkamer Rotterdam. Dit jaar organiseerde de Rekenkamer Den Haag een symposium, met als onderwerp open- en big data en de betekenis daarvan voor de organisaties en onderzoeken van rekenkamers. Het symposium is gehouden op 20 maart 2017 in het stadhuis van Den Haag (Haagse Lobby).

Open data en big data zijn relatief recente ontwikkelingen die in korte tijd de potentie hebben laten zien om het werk van overheden én rekenkamers blijvend te veranderen. Gemeenten genereren en bezitten veel data. Het openmaken en analyseren van deze schat aan data biedt legio kansen. Door het koppelen van verschillende datasets ontstaat ook een completer beeld van de samenleving. Maar het beheer en het gebruik van de grote databerg brengen ook risico's met zich mee. Op deze aspecten van open- en big data is tijdens het symposium ingegaan door deskundigen uit wetenschap, overheid en bedrijfsleven.

6. WAT GAAT DAT KOSTEN?

Begroting 2017

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Realisatie 2016	Begroting 2017
Personeelskosten ambtelijke staf	302	293	429
Honorering leden rekenkamer	69	69	71
Inhuur	43	53	17
Overheadkosten (huisvesting, werkplek, etc.)	90	94	112
Diversen	24	16	21
Totaal	528	525	650

Tabel 7 Begroting 2017

De structurele begroting voor de rekenkamer in 2017 bedraagt € 650.000. Dit is inclusief het rekeningresultaat van 2016 (€ 4.000) en de verhoging van het budget van de rekenkamer conform het amendement 'Extra budget rekenkamer' op de programmabegroting 2017-2020 van de gemeente, dat op 4 november 2016 door de gemeenteraad is aangenomen. Met dit besluit is in 2017 € 134.000 toegevoegd aan het budget van de rekenkamer en vanaf 2018 structureel € 218.000.

Toelichting per post

Personeelskosten ambtelijke staf

De personeelskosten nemen ten opzichte van de begroting 2016 toe als gevolg van het uitbreiden van de onderzoeksstaf. Per 1 januari 2017 is een onderzoeker aangetrokken, met ingang van het derde kwartaal zal een senior onderzoek worden aangesteld.

Honorering leden rekenkamer

De honorering voor de leden van de rekenkamer is vanwege de aanpassing van de honorering van raadsleden, waaraan deze is gekoppeld met 1,5% toegenomen.

Inhuur

Het budget voor inhuur is lager dan dat van 2016. De rekenkamer streeft ernaar onderzoek zoveel mogelijk met eigen onderzoekers uit te voeren. Een belangrijk deel van het budget voor inhuur is daarom toegevoegd aan de post personeelskosten ambtelijke staf. Het begrootte bedrag voor inhuur zal in 2017 aangewend worden voor inhuur van specifieke deskundigheid ten behoeve van onderzoek.

Overhead

De kosten van de werkplekken nemen in 2017 toe als gevolg van de uitbreiding van de staf van de rekenkamer.

Diversen

De begroting voor diversen is ten opzichte van de begroting van 2016 iets lager omdat drukkosten afnemen. Anderzijds nemen de kosten toe als gevolg van de personele uitbreiding waardoor de post diversen in 2017 hoger uitvalt dan de realisatie 2016.